

КОНСТИТУЦИОНЕН СЪД

Вх. № 5 / по в. р. 4 / 2014
Дата 29.05.2014г.

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

МИНИСТЪР НА РЕГИОНАЛНОТО РАЗВИТИЕ

Изх. № 11-00-УУ
.....
..... 28.05.2014г.

ДО
КОНСТИТУЦИОННИЯ СЪД
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Относно: Конституционно дело № 4/2014 г.

**УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН ПРЕДСЕДАТЕЛ,
УВАЖАЕМИ ГОСПОЖИ И ГОСПОДА КОНСТИТУЦИОННИ СЪДИИ,**

С определение на Конституционния съд от 29 март 2013 г., министърът на регионалното развитие е конституиран като заинтересована страна по дело № 4/2014 г., образувано по искане на тричленен състав на Гражданска колегия на Върховен касационен съд (ВКС) за установяване противоконституционността на чл. 12, ал. 1 от Закона за водите /ЗВ/ с разпоредбите на чл. 17, ал. 1, ал. 3 и ал. 5 от Конституцията на Република България (Конституцията).

Министерството на регионалното развитие не подкрепя искането на тричленен състав на гражданска колегия на ВКС за установяване на противоконституционност на чл.12 от ЗВ с оглед разпоредбите на чл.17, ал.1, ал.3 и ал.5 от Конституцията. Считаме изложените в искането мотиви за противоречие с разпоредбите на чл. 17, ал. 1, ал.3 и ал. 5 от Конституцията за неоснователни, поради следното:

Искането за противоконституционност е свързано със спряното производство по гр. д. № 793/2012 г. на ВКС.

В искането се твърди, че разпоредбата на чл. 12, ал. 1 от ЗВ, която обявява островите за публична държавна собственост, има ефекта на одържавяване на земите, попадащи върху острови, които преди влизането на ЗВ са били възстановени на физически лица по реда на Закона за собствеността и ползването на земеделските земи (ЗСПЗЗ). Поради това се прави изводът за противоречие на разпоредбата с чл. 17, ал. 1 от Конституцията, според който правото на собственост се гарантира и защитава от закона, с чл. 17, ал. 3 от Конституцията, който обявява частната собственост за неприкосновена, както и с чл. 17, ал. 5 от Конституцията, който допуска принудително отчуждаване на собственост за държавни и общински нужди само въз основа на закон, при условие, че тези нужди не могат да бъдат задоволени по друг начин и след предварително и равностойно обезщетение.

Атакуваната разпоредба на чл. 12, ал. 1 от ЗВ е в съответствие с конституционните принципи, закрепени в разпоредбите на чл. 17, ал. 1, ал. 3 и ал. 5 от Конституцията и считаме, че не е налице противоречие с тях.

Съгласно разпоредбата на чл. 12, ал. 1 от ЗВ, публична държавна собственост са островите и земите, образувани в резултат на естествени процеси, настъпили в реките, водоемите и островите във вътрешните морски води и териториалното море. Липсва основание цитираният законов текст да бъде тълкуван като одържавяване на островите и земите в реките, водоемите и островите във вътрешните морски води и териториалното море. Разпоредбата е действаща от влизането в сила на ЗВ - 28.01.2000 г. и считаме, че има действие само занапред. Съгласно чл. 14, ал. 1 от Закона за нормативните актове, обратна сила на нормативен акт може да се даде само по изключение, и то с изрична разпоредба. В ЗВ липсва подобна разпоредба, поради което чл. 12, ал. 1 от ЗВ няма обратна сила. С нея не се трансформира частна собственост в държавна и същата няма приложение по отношение заварените случаи, в които физически и юридически лица, са придобили правомерно собственост чрез правни способности.

Съгласно чл. 17, ал. 2 от Конституцията, собствеността е частна и публична. За тълкуване на посочената разпоредба Конституционният съд е приел Решение № 19/1993 г. по конституционно дело № 11/1993 г. Съгласно посоченото решение, собствеността на държавата и общините е публична и частна. Изключителната собственост на държавата върху обектите, посочени в чл. 18, ал. 1 от Конституцията, е публична. Останалите обекти, които са собственост на държавата и общините, са тяхна публична или частна собственост в зависимост от вида и предназначението им. Режимът на тези обекти се определя със закон (чл. 17, ал. 4 от Конституцията).

Съгласно чл. 2, ал. 1 от Закона за държавната собственост (ЗДС), собствеността на държавата е публична и частна. Съгласно чл. 2, ал. 2, т. 2 от ЗДС публична държавна

собственост са обектите и имотите, **определени със закон** или с акт на Министерския съвет за публична държавна собственост, като законодателят е оставил изцяло преценката за наличието на публичен характер на собствеността - на държавата, без в случая да установи обективни критерии за това. В правомощията на държавата е да обяви посочените имоти за публична държавна собственост с оглед тяхното предназначение да служат за задоволяване на публичен интерес, включително във връзка с осъществяване на функции по опазване на териториалната цялост и сигурността на държавата.

Характеристиките на обектите и имотите по чл. 12, ал. 1 от ЗВ се обуславя освен от предназначението, свързано със защита на публичен интерес, още и от разпоредбата на чл. 11, ал. 1, т. 1 от ЗВ. Съгласно цитираната разпоредба, публична държавна собственост са водите на реките и принадлежащите им земи. Считаме в случая, че островите, намирайки се във води, обявени по силата на закон за публична държавна собственост, също притежават това качество, както и качеството на принадлежащи земи към води и реки – публична държавна собственост.

Считаме, че правата на трети лица върху имоти, намиращи се върху имоти по чл. 12, ал. 1 от ЗВ, следва да се преценяват с оглед заварения от Конституцията статут на земеделската земя и законността на реституцията или друго правно основание, на което е придобит имотът. При влизане в сила на Конституцията на Република България през м. юли 1991 г. процесната земя, намираща се върху остров, е част от държавния поземлен фонд по силата на отчуждаване на основание чл. 14 от Закона за трудовата поземлена собственост /ЗТПС/.

Обнародваният в ДВ, бр. 17 от 01.03.1991 г. Закон за собствеността и ползуването на земеделските земи /ЗСПЗЗ/ - 03.03.1991 г., допуска реституция на отчуждени по реда и условията на ЗТПС земеделски земи, като чрез разпоредбата на чл. 10, ал. 5 (в редакцията при обнародването), предвижда собствениците, чиито земи са отчуждени по чл. 8, ал. 2 и 3 от ЗТПС от 9.04.1946 г., които не са получили обезщетение в съответствие с чл. 14 и следващите от същия закон, да се обезщетяват по тяхно искане със земи от поземления фонд или с пари.

Свързаното със ЗТПС реституционно основание е изследвано от Конституционния съд /КС/ в решение № 15 от 09.06.1998 г. по к. д. № 12/1998 г. В мотивите си КС е приел, че „Реституцията на имущества, най-общо казано, не е уредена в Конституцията. Конституционни разпоредби за нея няма. Тя не може да бъде разглеждана и причислявана към основните права на гражданите, нито да бъде третирана за пряко конституционно задължение на държавата, отговарящо на съответни права. Дали да бъде проведена и в каква форма, както и за какви имоти, на кои собственици и в какъв размер, са въпроси на законодателна преценка за

целесъобразност. Законодателят е компетентен да ги реши, разбира се, като държи сметка за принципите и изискванията на основния закон“.

В чл. 31 от ЗВ е предвидена разпоредба за обезщетяване на собственици на земя в хипотезата на засягане от промени, предизвикани от течението на река. Макар и да поставя условие за наличие на промени, техническа невъзможност или икономическа неизгодност, законът предвижда засегнатите собственици на земя да се обезщетяват с равностойна земя от държавния или общинския поземлен фонд, като препраща към реда на чл. 106 от ЗСПЗЗ.

Също така, в чл. 33 от ЗВ законодателят е предвидил, че упражняването на правото на собственост може да се ограничава чрез осъществяването на свързани с ползването и защитата от водите мероприятия, като при трайно лишаване на собственика от ползването на целия имот или на част от него, същият се отчуждава принудително по реда на ЗДС.

По отношение изложените съображения, че разпоредбата на чл. 12 от ЗВ не предвижда задължение на държавата да обезщети частните собственици на острови, нито процедура по обезщетяването, което я прави противоконституционна, считаме същите за неоснователни. При безспорно доказани права на собственост на трети лица върху имоти и обекти по чл. 12, ал. 1 от ЗВ, процедурата по принудително отчуждаване за задоволяване на държавни нужди, които не могат да бъдат задоволени по друг начин и обезщетяване на собствениците се извършва по реда на Глава III от Закона за държавната собственост.

Предвид изложеното намираме, че искането за противоконституционност следва да бъде отхвърлено като неоснователно.

МИНИСТЪР:

ДЕСИСЛАВА ТЕРЗИЕВА

